

AK
‘Ai Ha‘o
Lau

Tokoni mai ke tau fatu e langa ‘o ‘Aokalani he kaha‘u´

Talateu

Kuo fokotu‘u mai ‘e he Palani Fakalakalaka ki he Kaha‘u´ (Future Development Strategy-FDS) ‘a e ‘ata lahi e vīsone ki he founga mo e feitu‘u ‘oku´ totonu ke tau fakalakalaka‘i he ta‘u ‘e 30 ka hoko ke a‘usia ‘a e ngaahi ola lelei taha ma‘a Tāmaki Makaurau.

Kuo lahi ha ngaahi liliu kimui´ ni mai. Na‘e fokotu‘u ‘e he pule‘anga ha lao ke to e fakalahi e ngaahi ‘api nofo‘anga ‘i kolo´. Ko e nunu‘a ‘o e feliliuaki e ‘ea ‘oku ongo ‘ene toutou hoko´, ‘o hangē ko ia ko e tāfea he ‘Aho Fakamanatu ‘o ‘Aokalani´ mo e Saikolone ko Kepaleli´. ‘Oku ‘i ai foki mo ha‘amau tukupā ke holo ki he vaeua e kasa ne uesia ‘atimosifia´ ‘i he 2030 pea holo ki he noa ‘i he 2050 ko e konga ‘o e Palani Fakamatala ‘Ea ‘o ‘Aokalani 2020.

Ko e ‘uhinga ‘a e liliu ko ‘eni´ ‘oku fiema‘u ke tau fakalelei‘i ‘emau palani ki he founga ‘oku tupulekina ai ‘a e kolo ‘i he kaha‘u´.

‘Oku lahi e ngaahi founga ‘e lava ke langa ai ‘a e ngaahi kolo´. ‘Oku mau fokotu‘u atu ke ‘ai lahi taha ‘o e ‘api nofo‘anga fo‘ou´ mo e pisinisi langa fakalakalaka´ ke tu‘u pē ‘i he kolo ‘oku ‘i ai pea ofi ki he ngaahi senita faka-kolo, pea sai ngaahi ngāue ki he fefononga‘aki´ mo e ngāue´, kae ‘ikai ke mafola atu ‘i he vahefonua´.

‘Oku mau to e fokotu‘u atu foki ke holoki ange ‘a e langa ‘i he tafatafa ‘o e kolo´.

Ko e fokotu‘u fakaangaanga ‘a e FDS ‘oku pehē ai, neongo ‘etau langa´ mo fakalakalaka´, ka ‘oku tau to e tokanga‘i lelei ange e ‘atakai´ pea tau tokonia e ola hono uesia ‘e he fēliliuaki ‘o e ‘ea´.

‘Oku mau fiema‘u ho‘omou fakakaukau ki he ngāue ko ‘eni.

Tokangaekina e langa´

Ke tokangaekina e langa´ ‘i he ngaahi loto kolo he taimi´ni, kae ‘ikai ko ha ngaahi langa fo‘ou he tafatafa muikolo´, ‘e hoko ia ke fakalakalaka‘i e ‘ātakai, tu‘unga faka‘ekonomika´, mo e mo‘ui lelei ‘a e kakai.

Ko e Kolo´ ‘oku ‘i ai e ngaahi nofo fakakaungā‘api, senitā faka-kolo mo e ngaahi ‘elia ki he ngaahi pisinisi´ ‘oku nau fehokotaki mo tokoni‘i ‘a e tokolahi taha e kakai ‘Aokalani ‘oku nofo ai, ngāue mo fakamōleki ai honau taimi ‘ataa.

Ko ‘emau fokotu‘u atu ke ‘ai konga lahi ‘o e ngaahi ‘api nofo‘anga mo e langa fakalakalaka e ngaahi pisinisi´ ke nofo pē ‘i hotau feitu‘u fakakolo´ pea koe langa ko eni ke toe lahi ange. ‘Oku ‘uhinga ‘eni ke tau ‘inivesi ‘i he ngaahi langa lalahi´ mo e ngaahi ngāue ‘i he ngaahi feitu‘u te tau ma‘u ai ha ola lelei lahi tupu mei he‘etau ‘inivesī.

Ko ia ai, ‘oku ‘uhinga ‘a e ngāue ko ‘eni´ ‘e si‘isi‘i ange ‘a e ngaahi langa fo‘ou ‘i he tafatafa‘aki muikolo ‘o ‘Aokalani. Ko e ngaahi langa fo‘ou ai ‘e toki fakahoko ia ‘i ha ta‘u ‘e 30 pe toe loloa ange. ‘Oku toe ‘uhinga foki ia ‘e si‘isi‘i ‘a e tupu´‘i he ngaahi kolo ki ‘uta ‘o tokangaekina ai ‘a e ‘ātakai mo e ngaahi koloa ‘i ‘uta´.

‘Ataa e ngaahi senitā fakakolo´

‘I he taimi ‘oku faingofua ai e ‘alu ‘a e kakai ki he ngāue, ngāue‘anga, ngaahi koloa naunau mo e ngaahi falekoloa, ‘oku ‘alu e komiunitī ke nau toe māpule‘i kinautolu mo fēhokotaki ange ‘Oku to e tokoni foki eni ke fakasi‘isi‘i ai ‘a e taimi fefononga‘aki, kohu me‘alele´ mo holoki e fakamole ki he fefononga‘aki famili´.

Ko e ngaahi senitā fakakolo ‘i ‘Aokalani ‘oku angamaheni ‘aki ‘oku takatakai ai e nofo´ pea ofi mo faingofua e luelue ki ai. Ko e ngaahi senitā ko ‘eni ‘oku fiema‘u ke tuifio ai e ngaahi ‘api nofo‘anga mo e pisinisi ‘o fakamālohia mo tokonia ‘a e kakai ‘o e kolo´.

Fiema‘u ai ke liliu hono ngāue‘aki ‘o e kelekele´ mo e ‘inivesi he ngaahi langa lalahi´, ngaahi feitu‘u fakapule‘anga mo e ngaahi hala kene fakatupu ha ‘ātakai lelei ma‘ae kakai mo natula fakatou‘osi.

‘Oku toe ‘uhinga foki ko e lue lalo, ‘aka pasikala´ ke mahino ‘e faingofua mo malu ange pea toe lelei ange e ngāue ki he fefononga‘aki ‘a e kakai´. ‘E ‘oange ‘e he me‘a ni ki ha kakai tokolahi ange ha ngaahi fili mo‘oni ke fakasi‘isi‘i ai tukuange kasa kona hono ngāue‘aki me‘alele´ mo e fakamole ki he fefononga‘aki.

‘Oku mau fokotu‘u atu ke tukutaha e tokanga he ngaahi ‘api nofo‘anga mo e ngaahi pīsinisi langa fakalakalaka ofi ki he ngaahi senita fakakolo´ ‘a ia ‘oku faingofua ke ma‘u ai ngaahi fiema‘u faka‘aho ‘a e kakai ‘i ha‘anau luelue, heka pasikala pē ngaue‘aki fefononga‘aki fakapule‘anga´.

Faka‘ehi‘ehi mei he fakatāmaki´

‘I he fēliliuaki ko ia ‘a e ‘ea´, ‘e hokohoko pea faka‘au ke kovi ange ‘a e fakatāmaki fakanātula hangē ko e tāfea, tupu ke ma‘olunga ange e tahi´ mo e ‘auhia ‘a e matātahi. ‘Oku fakautuutu ‘a e mahu‘inga ko ia e feitu‘u mo e founga ‘o ‘etau palani‘i ngaahi langa´ mo e fakalelei kene matu‘uaki ‘a e ngaahi fakatāmaki ko ‘ení.

‘Oku lahi ngaahi feitu‘u ‘i ‘Aokalani ‘oku fakataputapui koe‘uhī ko e ngaahi fakatāmaki fakanātula kehekehe. Ko e ngaahi ‘elia ko eni´ ‘oku tu‘u lavea ngofua pea ‘ikai fe‘unga ke fai hano fakalelei‘i.

Ko e fokotu‘u fakaangaanga ‘a e FDS ‘oku pehē ai ko e ngaahi ‘elia pau kuo fakataputapui he lahi ngaahi fakatāmaki fakanātula´ ke toe fai hano vākai‘i pe ‘oku taau ha langa ai he kaha‘u. ‘Oku ‘i ai ha konga mahu‘inga ‘e ua ‘o e ngāue ko ‘eni ki he ngaahi feitu‘u fakataputapui:

- ‘I he ngaahi kolo he lolotonga´ni, ko e ngaahi feitu‘u ko ia ‘oku tapui ‘uhī ko e fakatāmaki kuo ‘osi faka‘ilonga‘i. Ko feitu‘u eni te tau tokanga taha ai ‘etau fekumi ki ha tali fe‘unga kene matu‘uaki ia.

- ‘I he ngaahi feitu‘u langa fo‘ou´, mo e langa he ngaahi feitu‘u fakatāmaki ni ke faka‘ehi‘ehi mei ai. Kuo mau vakai‘i ‘a e malava ke ai hā ngaahi langa fo‘ou kehe ki he fakalakalaka ‘i he kaha‘u pea fokotu‘u ke to‘o ‘a e ngaahi konga ‘oku fakataputapui´.

Ngaahi Langa Lālahi ke Ta‘emauea

Ko e ngaahi Langa Lālahi kotoa ‘i ‘Aokalani´ ku fiema‘u ke nau matu‘uaki e liliu´ ma‘u pē, hangē ko e nunu‘a e fēliliuaki ‘o e ‘ea mo e māfulifuli taetuku he tekinolosia. Ko e ngaahi langa lālahi ‘oku motu‘a ange, ‘oku ‘ikai fa‘a fakakau, tefito ‘i nātula pea mo ta‘emauea.

Ko e ngaahi Langa Lālahi ‘oku fakatonu ki nātula´, hangē ko e ngōue matala‘i, fakatafe kelekele´ mo e ano fo‘u he langa´, ‘oku tonu kene matu‘uaki ‘a e liliu ma‘u pē. ‘E tokoni ‘eni ke malu‘i ai ‘a e tukuikolo mei he ngaahi fakatāmaki´ pea pehē ki hono malu‘i mo fakafoki mai e ‘ātakai fakanātula´.

Ko e fokotu‘u fakaangaanga ‘a e FDS ‘oku pehē ai ke fakamu‘omu‘a ē ‘inivesi he ngaahi langa lālahi´ ‘o langa takaiholo, mo fakatefito ‘i natula, ‘o ne toe fakaivia fo‘ou mo fakalahi e ivi faka-mauri.

‘Oku mau loto ke fanongoa ha‘o lau´

‘Oku mau fiema‘u ha‘o fokotu‘u fakakaukau mai ‘i he‘emau ngāue ki he anga mo e feitu‘u ‘e hoko ai e liliu mo e langa ‘o ‘Aokalani´.

Ke ‘ai ha‘o lau ‘e lava keke:

- vakai ki he **akhaveyoursay.nz/futureauckland**
- telefoni ki he 09 301 0101 pe
- ‘ahia homau senitā fakakolo pe koe laipeli´

Fokotu‘u Fakakaukau´ ke ma‘u ia he ‘aho **Tūsite 4 Siulai 2023**.

Auckland Council
Te Kaunihera o Tāmaki Makaurau